

Číslo: 2085/2022-2023

SPRÁVA

o výsledkoch školskej inšpekcie
vykonanej v dňoch od **28. 03. 2023** do **30. 03. 2023**

Názov kontrolovaného subjektu	
Základná škola Mateja Bela, Kláštorňá 4, Šamorín	
Zriaďovateľ	Mesto Šamorín

Vedúci zamestnanci kontrolovaného subjektu:

Mgr. Magdaléna Vajasová, riaditeľka školy

Mgr. Renáta Bokorová, zástupkyňa riaditeľky pre 1. stupeň

Ing. Marta Izsófová, zástupkyňa riaditeľky pre 2. stupeň

V súlade s poverením na **tematickú inšpekciu** č. 2085/2022-2023 zo dňa 16. 03. 2023 **inšpekciu vykonali:**

Mgr. Ladislav Deák, školský inšpektor, ŠIC Trnava

Mgr. Kornélia Nagy- Kürtössy, školská inšpektorka, ŠIC Trnava

Mgr. Marta Vargová, školská inšpektorka, ŠIC Trnava

1 PREDMET ŠKOLSKEJ INŠPEKCIE

Stav vzdelávania žiakov cudzincov – odídencov z Ukrajiny

1.1 ZÁKLADNÉ ÚDAJE

Kontrolovaným subjektom bola plnoorganizovaná štátna mestská základná škola (ZŠ) s vyučovacím jazykom slovenským. Škola poskytovala vzdelávanie 1105 žiakom v 45 triedach, z nich 482 žiakom primárneho vzdelávania (20 tried) a 623 žiakom nižšieho stredného vzdelávania (25 tried). K dátumu začatia školskej inšpekcie školu navštevovalo 46 žiakov odídencov, z ktorých 21 bolo zaradených do tried primárneho vzdelávania a 25 do tried nižšieho stredného vzdelávania. Výchovu a vzdelávanie zabezpečovalo 104 pedagogických zamestnancov¹, z nich 67 učiteľov, 19 vychovávateľiek, 15 asistentiek učiteľa, 2 školské špeciálne pedagogičky a 1 školská psychologička. Podporný tím na realizáciu poskytovania podpory v oblasti psychického zdravia pre žiakov v škole zriadený nebol.

1.2 ZISTENIA A ICH HODNOTENIE

Zaradovanie žiakov odídencov do vzdelávania

Do kontrolovaného subjektu boli prijatí a **zaradovaní žiaci odídenci** na základe žiadosti ich zákonných zástupcov a po predložení dokladov potvrdzujúcich udelenie tolerovaného pobytu alebo začatie konania o jeho udelenie (dočasné útočisko/azyl) na území Slovenskej republiky (SR). Súčasťou ich spisu

¹ 1 zamestnankyňa školy pochádzala z Ukrajiny, pôsobila v pozícii asistenta učiteľa

bolo aj písomné *Potvrdenie o zaradení žiaka* a tlačivo *Potvrdenie o zdravotnej spôsobilosti dieťaťa*. Riaditeľka školy (RŠ) v rozhovore uviedla, že v priebehu aktuálneho školského roka 17 žiakov z Ukrajiny (UA) odišlo a 45 prišlo, avšak ich fluktuácia nespôsobilala žiadne ťažkosti pri organizácii vzdelávania. Vyhlásila, že zriaďovateľ sa do umiestňovania žiakov z UA nezapája, školu kontaktovali zákonní zástupcovia žiakov odídcov priamo, väčšinou na základe odporúčaní iných rodičov žiakov z UA. V aktuálnom školskom roku škola neprijala 3 žiakov z UA, ktorých zákonní zástupcovia prejavili záujem o vzdelávanie ich detí. Dôvodom odmietnutia podľa RŠ bolo, že v zmysle všeobecne záväzného nariadenia mesta patrili do iného školského obvodu. Potvrdila, že má informácie o regionálnom koordinátorovi podpory pri začleňovaní žiakov a bola s ním v kontakte, ale podporu od neho zatiaľ nežiadala. Podľa jej vyjadrenia v minulosti **mali zriadenú samostatnú triedu**, v ktorej sa vzdelávali len žiaci z UA, nakoľko v škole pôsobila učiteľka z UA. V samostatnej triede sa vzdelávali žiaci 3. a 4. ročníka a okrem hodín slovenského jazyka a literatúry (SJL) a anglického jazyka (AJ) sa vzdelávali v materinskom jazyku. V súčasnosti samostatnú triedu zriadenú nemajú, lebo učiteľka z UA už v škole nepôsobí. Žiaci z UA boli **zaraďovaní do tried s ostatnými žiakmi** v počte od 1 do 4 žiakov. Do jednotlivých ročníkov boli zaraďovaní podľa veku, prednostne do tried, v ktorých už boli iní žiaci z UA. RŠ potvrdila, že plánuje žiakov z UA naďalej vzdelávať v triedach s ostatnými žiakmi z dôvodu, aby sa vytvoril väčší predpoklad na ich účinnejšiu komunikáciu v slovenskom jazyku. **Učebný plán** škola nemodifikovala, všetci žiaci vrátane žiakov odídcov postupovali podľa pôvodného schváleného učebného plánu.

Aktivity školy na podporu osvojenia slovenského jazyka žiakmi odídcami

Na prekonanie jazykovej bariéry škola (v minulom, ale aj v aktuálnom školskom roku) organizovala pre žiakov z UA jazykové kurzy štátneho jazyka. Podľa RŠ sa na nich nezúčastnili všetci žiaci z UA, nakoľko niektorí neprejavili o kurzy záujem. Uviedla, že pri prekonávaní jazykovej bariéry využívajú v škole najmä slovensko-ukrajinské učebné materiály, online prekladače, didaktické pomôcky, pri ktorých sa nepoužíva jazyk, ale najmä pomoc asistentky, ktorá pochádza z UA a je dispozíciou pre všetkých žiakov z UA počas celého vyučovania. Po vyučovaní, podľa záujmu žiakov z UA, realizovali doučovanie slovenského jazyka. Podľa RŠ v škole sú aj učitelia, ktorí ovládajú ruský jazyk a v prípade potreby žiakom tlmočia. V riadenom rozhovore všetci opýtaní triedni učitelia (TU) potvrdili, že škola **nestanovila jednotný postup na prekonávanie jazykovej bariéry** pri výchove a vzdelávaní žiakov z UA, v edukačnom procese postupy **individualizujú** a na hodinách uplatňujú metódy a formy vyučovania podľa aktuálnych potrieb žiakov a ich schopností.

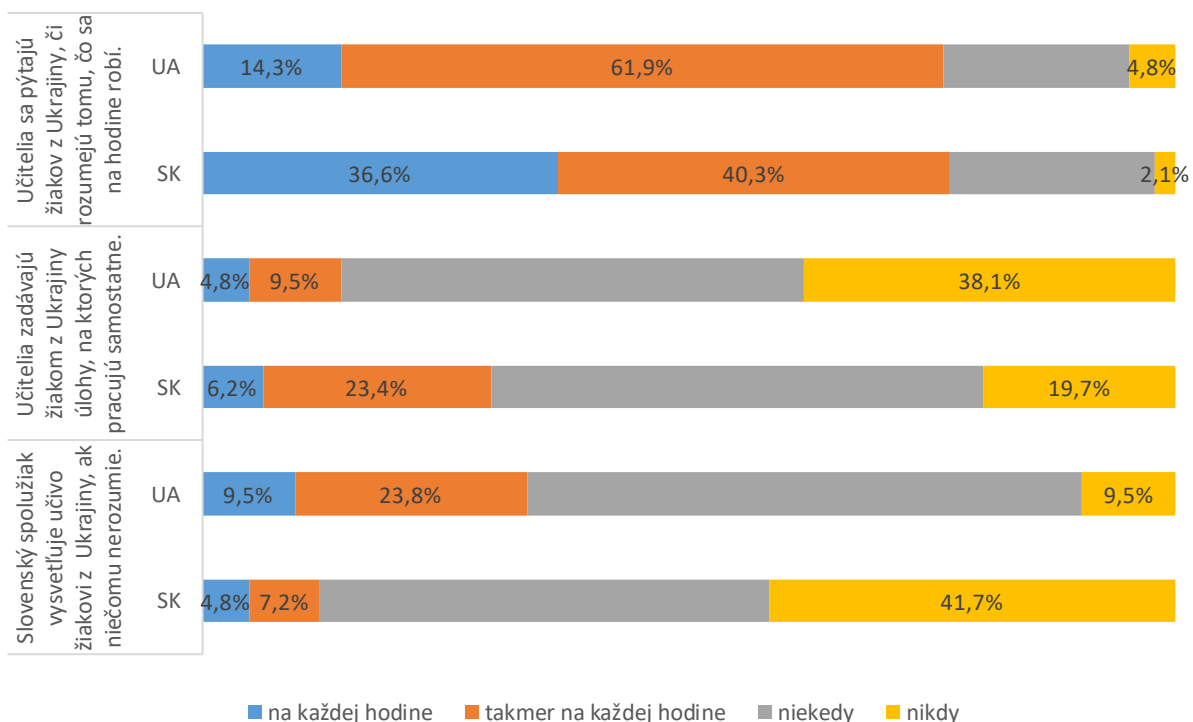
Podmienky na odstránenie edukačných bariér žiakov odídcov

Podľa vyjadrenia RŠ úroveň ovládania slovenského jazyka i úroveň vedomostí a zručností žiakov z UA **diagnostikovali** po ich zaradení do školy vyučujúci jednotlivých predmetov individuálne, počas priameho vyučovacieho procesu. Väčšina TU uviedla, že jazyková úroveň žiakov z UA sa líšila v závislosti od termínu ich príchodu na Slovensko a zaradenia do školy. Z ich odpovedí vyplynulo, že niektorí z nich rozumeli iba jednoduchým frázam, vetám a slovám, ale komunikovať vedeli iba s veľkou pomocou. Viacerí z nich však už dokázali v bežných situáciách aktívne komunikovať o témach, ktoré sa ich týkali. Menej ťažkostí pri dorozumívaní sa pomocou slovenského jazyka mali žiaci z UA vo vyučovacích predmetoch výchovného zamerania a v matematike, avšak podľa vyjadrenia 1 TU z dôvodu neovládania slovenského jazyka zaostávajú najmä v predmetoch občianska náuka a biológia. TU konštatovali, že v procese učenia sa boli aktívnejší žiaci, ktorých rodiny plánovali ostať v SR.

Škola nemala pre žiakov z UA **vypracovaný individuálny výchovno-vzdelávací plán** na vyučovanie predmetu slovenský jazyk a literatúra. Prekonávať bariéru v ich výchove a vzdelávaní pomáhali učitelia v jednotlivých vyučovacích predmetoch v rámci **podporných opatrení** najmä uplatňovaním individuálneho prístupu, zadávaním upravených úloh, podporovaním názornosti vyučovania, (obrazový materiál, interaktívna tabuľa), pomocou rovesníckeho tlmočenia, prípadne online prekladača a využívaním pomoci pedagogickej asistentky, ktorá ovláda ukrajinský jazyk.

Väčšina opýtaných žiakov z UA v dotazníku zadanom Štátnou školskou inšpekciou uviedla, že na vyučovacích hodinách si učitelia overovali, či porozumeli pokynom, požiadavkám a v prípade potreby im učivo opakovane vysvetlili a posmeľovali ich k vyjadreniu vlastného názoru. Z ďalších odpovedí vyplynulo, že učivo im vysvetlili aj spolužiaci a viac ako polovica z nich (57,15 %) potvrdila, že na vyučovaní pracovali v skupinách spolu so slovenskými spolužiakmi (Graf 1).

Graf 1 Podpora učiteľov a spolužiakov na vyučovacích hodinách žiakom odídencom

Podľa vyjadrenia RŠ v škole síce pôsobia 2 školské špeciálne pedagogičky, 1 školská psychologička a 15 asistentiek učiteľa, školský podporný tím však vytvorený nebol a žiakom z UA v oblasti psychického zdravia aktuálne ciele podpora neposkytovali. Potvrdila však, že v prípade potreby by v oblasti odborných **psychosociálnych intervencií** dokázali byť k dispozícii.

Podľa jej vyjadrenia škola upravila **system kontrolly a hodnotenia** žiakov z UA. Nastavila **jednotný postup** pri posudzovaní úrovne ich vedomostí a zručností vo všetkých vyučovacích predmetoch, pričom pri ich hodnotení učitelia prihliadajú na ich jazykovú bariéru. Dosiahnutú úroveň vzdelávacieho štandardu hodnotili klasifikáciou, slovným hodnotením, alebo slovom *absolvoval/aktívne absolvoval*. **Doučovanie** pre žiakov odídencom škola realizovala najmä zo slovenského jazyka a literatúry, čo v dotazníku potvrdila aj väčšina opýtaných žiakov. Opýtaní TU potvrdili, že o edukačných postupoch a prípadných problémoch pri začleňovaní žiakov z UA diskutovali formálne na stretnutiach realizovaných podľa plánu na úrovni školy (pedagogická rada, pracovná porada), ale aj v rámci neformálnych rozhovorov počas prestávok. Uviedli, že v prípade potreby sa venovali žiakom z UA na jednotlivých vyučovacích hodinách, alebo počas spoločných aktivít po vyučovaní. Podľa ich vyjadrenia škola na **podporu vytvárania dobrých vzťahov** medzi žiakmi z UA a ich spolužiakmi, podľa plánu činností, pravidelne organizovala celoškolské **aktivity**². Podľa RŠ sa ich zúčastňuje značná časť žiakov z UA (približne 80 %), v dôsledku čoho sa zreteľne zlepšili vzťahy medzi žiakmi odídenkami a ostatnými žiakmi. **Jazykovú podporu v UA jazyku** škola neposkytovala.

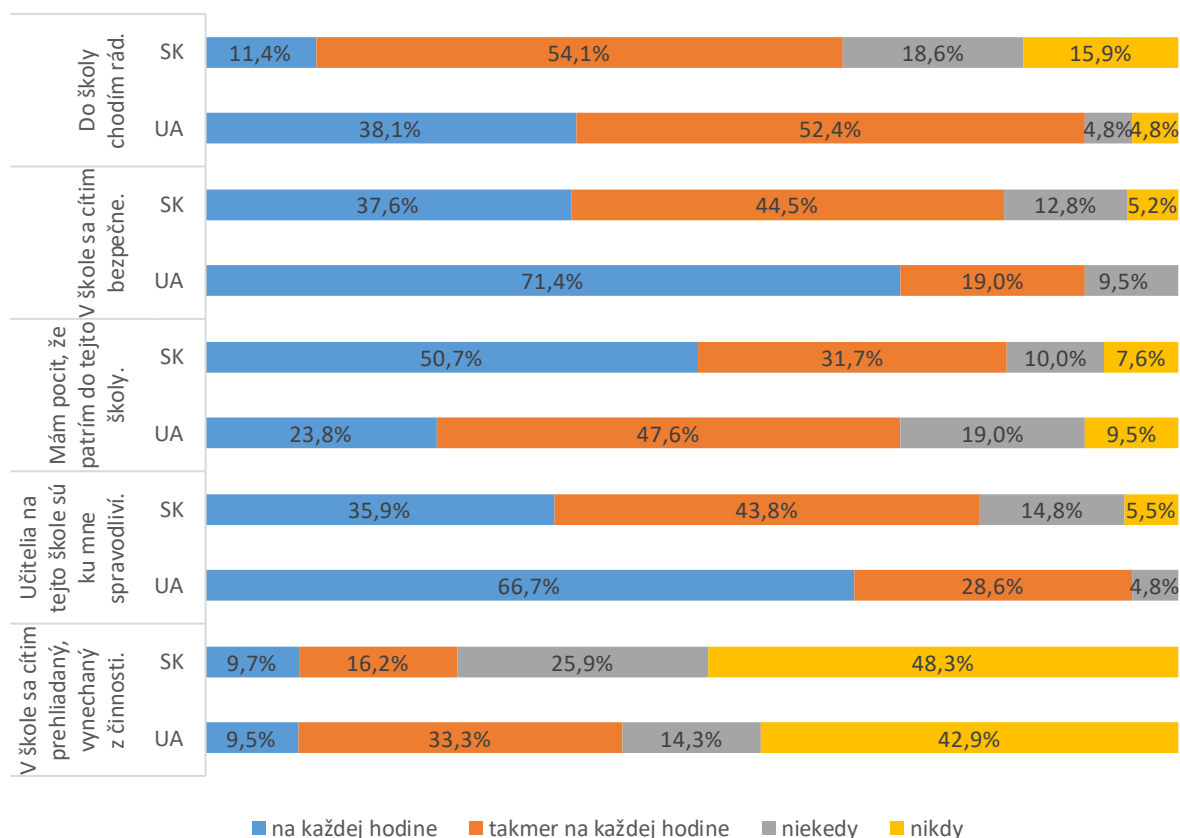
V dotazníku zadanom Štátnou školskou inšpekciou spolužiakom žiakov odídencom (290) približne dve tretiny respondentov potvrdili, že sa o príchode žiakov z UA s TU i ostatnými učiteľmi rozprávali.

² Exkurzie, výlety a účasť na kultúrnych podujatiach

Vyučujúci im vysvetlili, ako žiakom z UA môžu pomôcť a objasňovali im aj príčiny ich príchodu do triedy.

Žiaci odidenci v dotazníku (*Graf 2*) potvrdili, že sa v škole cítia bezpečne, učitelia sú k nim spravodliví a väčšina z nich má ku škole pozitívny vzťah. Väčšia časť opýtaných žiakov z UA tiež potvrdila, že po nástupe do školy im učitelia ukázali priestory školy, zoznámili ich so spolužiakmi v triede a s ostatnými žiakmi z UA, ktorí navštevovali školu.

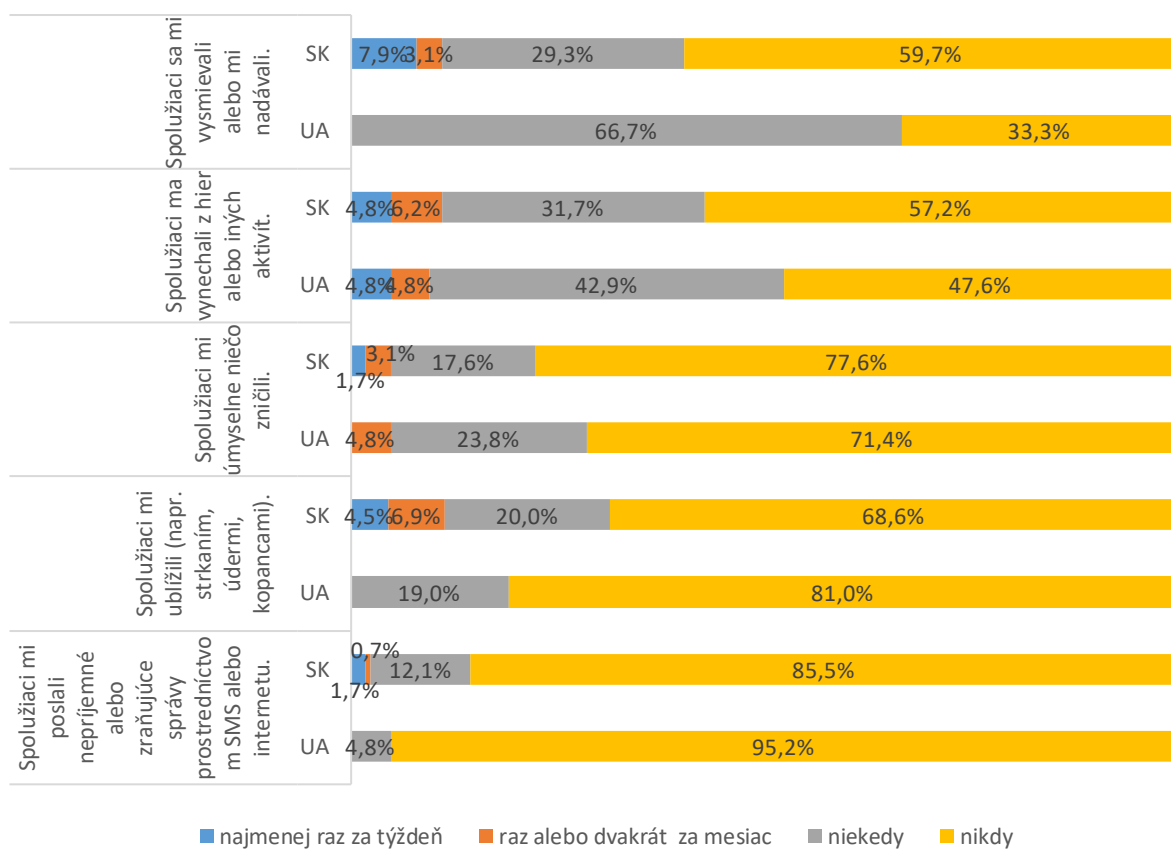
Graf 2 Spolupatričnosť žiakov ku škole

V riadenom rozhovore RŠ potvrdila, že do vykonania inšpekcie nezaznamenali vzájomné incidenty medzi žiakmi. Žiaci z UA dodržiavajú školský poriadok a voči spolužiakom, pedagogickým, odborným, či nepedagogickým zamestnancom školy sa správajú slušne. Podľa jej názoru žiaci z UA postupne/čiastkovo nadväzovali vzťahy so spolužiakmi, k ich vyčleňovaniu nedochádzalo. K ich adaptácii a **vytváraníu pozitívnych interpersonálnych vzťahov** v školskom kolektíve prispievala ich účasť a zapájanie sa do voľnočasových aktivít (krúžky, športové a kultúrne aktivity), alebo navštevovanie školského klubu detí. Uviedla, že škola podľa plánu realizovala rôzne celoškolské preventívne aktivity, ktoré síce neboli osobitne zamerané na začleňovanie žiakov z UA, avšak ich charakter napomáhal vytvárať dobré vzťahy medzi žiakmi.

Žiaci UA však v dotazníku (*Graf 3*) vyjadrenia RŠ podporili len čiastočne, pretože uviedli, že kvalitu interpersonálnych **vzťahov so slovenskými spolužiakmi** negatívne ovplyvňovali rôzne prejavy nevhodného správania sa niektorých spolužiakov, ktorí sa im vysmievali (66,7 %) alebo ich vynechávali z aktivít (52,6 %).

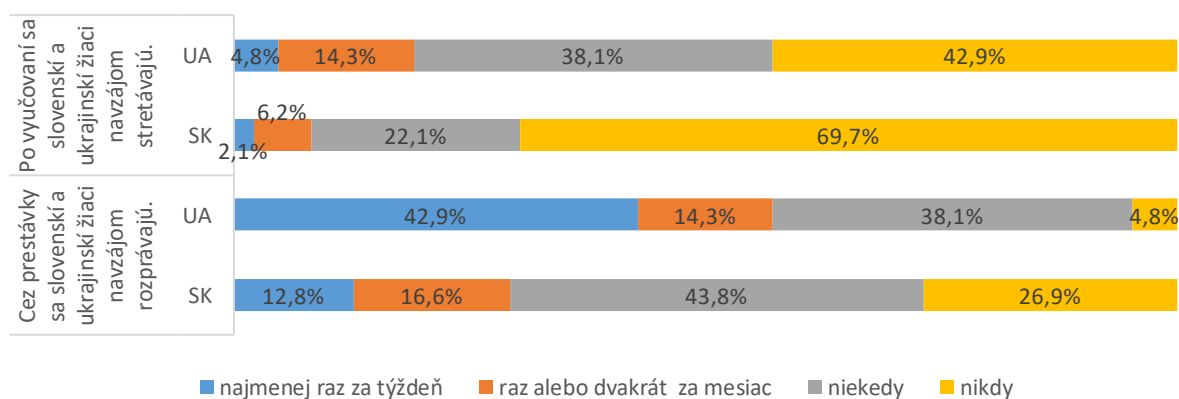
Graf 3 Vzťahy žiakov v škole

Opýtaní TU považovali vzájomné vzťahy medzi žiakmi z UA a kmeňovými žiakmi triedy za dobré. Potvrdili, že žiaci (primárneho aj nižšieho stredného vzdelávania) z UA sa po adaptačnom období vcelku úspešne začlenili do kolektívu triedy. Uvedli, že pozorované nedostatky v správaní sa žiakov z UA v adaptačnom období boli zapríčinené predovšetkým jazykovou bariérou a uzavretým správaním sa hlavne starších žiakov. Podľa ich vyjadrení na upevňovanie sociálnych vzťahov v rámci triedy realizovali spoločné aktivity predovšetkým na hodinách vlastivedy a výchovných predmetov, ktoré boli zamerané najmä na poznávanie národných kultúr Slovenska a Ukrajiny.

Väčšina žiakov z UA v dotazníku uviedla, že majú v škole kamarátov zo Slovenska a cez prestávky spoločne komunikujú, po vyučovaní sa však už spolu nestretáva takmer polovica opýtaných (42,9 %), čo potvrdili aj odpovede ich slovenských spolužiakov (Graf 4).

Graf 4 Nadväzovanie kontaktov medzi žiakmi

RŠ i TU v riadených rozhovoroch uviedli, že **spolupráca so zákonnými zástupcami žiakov odídencom** je vcelku dobrá. Jedna vyučujúca však potvrdila, že s rodičmi žiakov z UA, ktorí bývajú mimo mesta nie je vôbec v kontakte. Podľa opýtaných TU približne polovica rodičov ich proaktívne kontaktovala, alebo promptne reagovala na ich správy. Pravidelne sa informovali o výchovno-vzdelávacích výsledkoch a správaní sa svojich detí. Rozhovory s nimi prebiehali najmä prostredníctvom telekomunikačných prostriedkov, EduPage alebo formou osobných stretnutí v rámci konzultačných hodín alebo na triednych aktívoch. Prípadné ťažkosti v komunikácii s rodičmi prekonávali TU využitím tlmočenia asistentky z UA, alebo pomocou online prekladača. Niektorí uviedli, že sa dokázali dohovoriť s rodičmi aj prostredníctvom ruského alebo anglického jazyka. Väčšina TU potvrdila, že v súčasnosti sa situácia zlepšila, nakoľko sa komunikácia v slovenskom jazyku rodičov výrazne skvalitnila. RŠ v rozhovore uviedla, že približne polovica žiakov z UA sa v popoludňajších hodinách zúčastňuje **online výučby** s učiteľmi z UA.

Identifikácia potrieb školy pri vzdelávaní žiakov odídencom

V prípade dostatku finančných prostriedkov by RŠ i opýtaní TU uvítali **pre žiakov odídencom** rozšírenie a doplnenie jazykových kurzov a doučovanie podľa aktuálnej potreby jednotlivcov, alebo skupín žiakov z UA. V rámci psychologickkej podpory by TU potrebovali metodickú pomoc zameranú na zvládanie komunikácie s deťmi s traumou, na prekonávanie ich frustrácie a na vytváranie ich psychickej pohody. Niektorí vyučujúci by privítali aj vzdelávanie zamerané na oboznámenie sa so vzdelávacím systémom UA, aby sa mohli zoznámiť s obsahovými štandardami, didaktickými metódami a postupmi práce pri edukácii. Z hľadiska vybavenia **učebnými materiálmi a didaktickými pomôckami** by učiteľom pomohli najmä dvojjazyčné učebnice, pracovné zošity, pracovné listy a rôzny podporný materiál, ktorý by mohli využívať na vyučovaní, aj v každodennej komunikácii so žiakmi z UA.

Podľa RŠ by bolo vhodné zabezpečiť špeciálnopedagogickú podporu pre učiteľov, žiakov z UA, ako aj pre ich zákonných zástupcov, ktorú by podľa nej mal poskytovať externý subjekt v škole, alebo zamestnanec školy, ktorí ovláda UA jazyk a disponuje potrebnou kvalifikáciou. RŠ by ocenila aj priame poradenstvo a konzultácie minimálne raz za mesiac, ktorého obsahom by mala byť pomoc učiteľom zvládnuť prácu v triedach, v ktorých sa vzdelávajú spolu intaktní žiaci, žiaci so ŠVVP a žiaci z UA. Ďalšiu finančnú alebo materiálnu podporu v súvislosti so vzdelávaním žiakov z UA podľa RŠ škola v súčasnosti nepotrebuje.

ZÁVERY

V kontrolovanom subjekte boli dodržiavané stanovené podmienky zaraďovania žiakov odídencom do vzdelávania vytvorením vhodných personálnych aj materiálno-technických podmienok.

V minulosti, kým v škole pôsobila učiteľka z UA, boli žiaci 3. a 4. ročníka zaradení do samostatnej triedy. V súčasnosti však už boli všetci žiaci z UA začleňovaní do bežných tried príslušného ročníka s ostatnými žiakmi, prednostne však do tried, v ktorých už boli iní žiaci z UA.

Učebný plán, ani obsah vzdelávania pri ich edukácii škola nezmenila, na odstránenie jazykovej bariéry organizovala pre žiakov z UA jazykové kurzy a doučovanie štátneho jazyka.

Učitelia diagnostikovali úroveň ovládania slovenského jazyka i úroveň vedomostí a zručností z ďalších vyučovacích predmetov žiakov z UA individuálne počas priameho vyučovacieho procesu a následne nastavili podporné opatrenia na odstránenie identifikovaných jazykových i edukačných bariér.

V procese výchovy a vzdelávania učitelia uplatňovali k žiakom z UA individuálny prístup, využívali obrazový materiál a pri hodnotení zohľadňovali jazykovú bariéru, ktorú týmto žiakom pomáhali prekonávať prostredníctvom tlmočenia asistentky, ktorá ovláda UA jazyk, alebo pomocou rovesníckeho tlmočenia.

TU pripravovali kolektívy v triedach na príchod žiakov z UA vysvetlili im, ako žiakom z UA môžu pomôcť a objasňovali im aj príčiny ich príchodu do triedy. Realizáciou aktivít na úrovni školy i triedy vytvárali bezpečné prostredie a podporovali sociálne vzťahy medzi žiakmi.

Väčšina žiakov z UA v anonymnom dotazníku zadanom Štátnou školskou inšpekciov potvrdila, že sa v škole cítia bezpečne a ku škole majú pozitívny vzťah. Kvalitu ich vzťahov so slovenskými spolužiakmi však podľa nich negatívne ovplyvňovali niektoré prejavy nevhodného správania sa spolužiakov (napr. vysmievanie sa a vylúčenie z hier v triede).

Spolupráca školy so zákonnými zástupcami žiakov odídencom bola vcelku dobrá. Prípadné ťažkosti v komunikácii s rodičmi prekonávali predovšetkým využitím tlmočenia asistentky z UA.

Škola by pri vzdelávaní žiakov odídencom uvítala personálnu, odbornú i materiálnu podporu. Vo vzťahu k žiakom by im pomohlo rozšírenie jazykových kurzov štátneho jazyka a v prípade potreby i zabezpečenie tlmočenia na vyučovaní.

Učitelia by potrebovali vzdelávanie zamerané na zvládanie komunikácie s deťmi s traumou, na vytváranie ich psychickej pohody a na oboznámenie sa so vzdelávacím systémom UA.

V oblasti materiálno-technického vybavenia by bolo vhodné zabezpečiť najmä dvojazyčné učebnice, pracovné zošity, pracovné listy a podporný materiál, ktorý by učitelia mohli využívať v procese edukácie, ale aj v každodennej komunikácii so žiakmi z UA.

Zamestnanci, ktorých sa príslušné inšpekčné zistenia týkajú, boli s výsledkami a závermi oboznámení.

OPATRENIA ŠTÁTNEJ ŠKOLSKEJ INŠPEKCIE

Na základe zistení a ich hodnotení uvedených v správe o výsledkoch školskej inšpekcie Štátna školská inšpekcia uplatňuje voči vedúcemu zamestnancovi kontrolovaného subjektu tieto opatrenia:

1. odporúča:

- realizovať základné a rozširujúce jazykové kurzy slovenského jazyka pre žiakov odídencom;
- zabezpečiť všetkým žiakom školy preventívne aktivity zamerané na podporu pozitívnych vzťahov;
- umožniť žiakom odídencom doučovanie v predmetoch, v ktorých dosahujú nižšiu úroveň vedomostí a zručností.

PÍSOVNÉ MATERIÁLY POUŽITÉ PRI ŠKOLSKEJ INŠPEKCII

1. potvrdenie o zaradení žiaka;
2. potvrdenie o zdravotnej spôsobilosti žiaka;
3. zoznam žiakov školy;
4. rozvrh hodín.

Správu o výsledkoch školskej inšpekcie vyhotovil:

Školský inšpektor: Mgr. Ladislav Deák

Dňa: 13. 04. 2023

PREROKOVANIE SPRÁVY

Na prerokovaní správy o výsledkoch školskej inšpekcie sa zúčastnili:

a) za Štátnu školskú inšpekciu, Školské inšpekčné centrum Trnava:
Mgr. Ladislav Deák

b) za kontrolovaný subjekt zodpovedný vedúci zamestnanec:
Mgr. Magdaléna Vajasová

Prerokovanie správy o výsledkoch školskej inšpekcie potvrdzujú dňa 26. 04. 2023
v Šamoríne:

a) za Štátnu školskú inšpekciu, Školské inšpekčné centrum Trnava:

Mgr. Ladislav Deák

.....

b) za kontrolovaný subjekt zodpovedný vedúci zamestnanec:

Mgr. Magdaléna Vajasová

.....

Vyjadrenie vedúceho zamestnanca kontrolovaného subjektu, ktorého sa zistenia týkajú (*vedúci zamestnanec môže zaslať písomné vyjadrenie k obsahu správy do 5 pracovných dní od prerokovania*)

Mgr. Magdaléna Vajasová

.....

Stanovisko školského inšpektora k vyjadreniu:

Mgr. Ladislav Deák, školský inšpektor

.....

Na vedomie

Úsek inšpekčnej činnosti